

A jövő iskolája

A József Attila Tudományegyetem Pedagógiai Tanszékén évek óta országos jelentőségű iskolakísérleteket végeznek. A fakultatív gimnáziumi képzés kialakításán hat évig dolgoztak. Az Oktatási Minisztérium a kísérlet alapján 1979. szeptember 1-től az ország összes gimnáziumában bevezette a fakultatív oktatási rendszert. A kísérlet szerkesztésében az egységes középiskolai modell kidolgozása, ezenkívül a tanszék munkatársának, dr. Nagy Józsefnek vezetésével az elsajátítás irányító értékelését is vizsgálják, melynek fő problémaköre a tanulói teljesítmények és képességek mérésének módszere.

Kísérlet — hipotézisekkel

Az új iskolai modell kidolgozása a magyar középiskolai iskola-rendszer átalakítását tűzte ki célul: a gimnáziumi és szakközépiskolai oktatás egységes középiskolai képzési rendszerre változtatni. A kísérlet több éves előkészítő munka után az 1979–80-as tanévben kezdődött, s a minisztériumi rendeletek szerint az 1985–86-os tanévben fejeződik be. Az iskolakísérlet vezetője, dr. Ágoston György tanszékvezető egyetemi tanárral, a kísérlet elméleti kérdéseiről beszélgetünk.

— Mi tette szükségessé a középiskolai oktatás egységesítését?

— A szocialista demokratizmus kiszélesedésének, tartalmi elmélyülésének, a tudomány-technikai forradalom kibontakozásának, a tudomány termelőerővé válásának, a szabad idő növekedésének követelményei a társadalom tagjaitól az elkövetkező időkben, a mainál alaposabb és minőségileg is más általános műveltséget, szélesebb látókört, a társadalmi fejlődés gazdasági-politikai és kulturális összefüggéseinek jobb megértését igénylik. Az általános műveltségnek kiemelt szerep jut a nemzetközi közoktatásügy terén is. A képzésben a hangsúlyt az alapelvek elsajátítására és az összefüggések megértésére helyezük. Az elméleti és a gyakorlati politikatudományi tájékozottság az általános műveltség szerves részévé kell, hogy váljon. Hogy mindezeket elérjük, törvényszerű, hogy a közoktatásügy fejlesztésének fő irányát is ki kell jelölni. Így az alaposabb és magasabb szintű általános műveltség igénye szükségképpen megnöveli az iskolarendszerben a mindenki számára kötelező, közös alapműveltséget adó képzési szakaszt. A kötelező közös oktatás felső szakaszába olyan orientációs rendszert kell beépíteni, amely elősegíti az egyéni adottságok jobb megismerését és megbízhatóan irányítja a tanulókat a továbbtanulásukban. A tanulók jelenleg a nyolcadik osztály befejezésével eléggé nehezen döntenek további sorsuk, életpályájuk felől, korainak tűnik a 14–15 éves kor, ezt a választást 16–17 éves korra kell tenni.

— A magyar közoktatás rendszerében, ha nem is gyökeres változásokra van szükség, de némi átalakításra biztosan. Milyen sajátosságokat kell figyelembe venni a közoktatás fejlesztésénél?

— A nyolcosztályos általános iskola még mindig nem általános, a szónak abban az értelmében, hogy minden tanuló számára az adottságainak, képességeinek megfelelő esélyeket biztosítson. Nem épített még ki megfelelő pedagógiai mechanizmust a hátrányos helyzetűek felzárkóztatására. Ennek következtében képzési szintje lefelé nivellálódik; hatékonysága nem megfelelő, a tanulók jelentős százaléka az előírt tantervi anyagot hiányosan sajátítja el. Ezt feltétlenül figyelembe kell venni. Éppen ezért gondoltunk arra, hogy hazánkban a közös alapműveltséget adó iskolai képzési szakaszt csak fokozatosan lehet növelni.

— A kísérlet lényege szerint a nyolc évfolyam tízre bővül, s a jelenlegi középiskolai és szakközépiskolai képzés első és második évfolyam integrálódik.

— Az integrálódás minden bizonnyal először a középiskolai képzésre terjed ki, s fokozatosan a szakmunkásképző intézményekre. Kísérleteink Szegeden, a

Déri Miksa Ipari Szakközépiskola tanulócsoportjában, a Radnóti Miklós Gimnázium és a Tisza-parti Gimnázium egy-egy osztályában, Budapesten, a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskola két, a Kolos Richárd Ipari Szakközépiskola két, az Egressy Gábor Ipari Szakközépiskola két tanulócsoportjában folynak. Miskolcon pedig a Zalka Máté Ipari Szakközépiskola két és a Hreman Ottó Gimnázium egy osztályában. Mindez 650 tanuló és 186 pedagógust érint.

— Kérem, ismertesse a kísérlet menetét!

— Felvázolt fejlődési irányaink hipotézisek. Tervezett kísérletünk az iskolarendszeri fejlődés egyik láncszemét ragadja meg, de kétségkívül azt a láncszemét, amely a jelenlegi körülmények között a legalkalmasabb arra, hogy utat törjön az új, korszerűbb iskolarendszer felé. Ez a láncszem a gimnázium és a szakközépiskola első két évfolyamának integrálása. Egységes középiskolai osztályokat alakítottunk ki, ugyanazon tantervi anyaggal. Az általános iskola nyolcadik osztálya után a gyerekek jelentkeznek a középiskolákba, s ott a négy évből kettőt még az általános műveltség megszerzésére fordítanak. Ez a 8+2-es rendszer közeledik a tíz évfolyamú, viszonylag befejezett közös alapműveltséget adó képzéshez. Ezalatt a két év alatt a gimnáziumban és a szakközépiskolában teljesen közös a képzés. A második év után választhatnak, hogy a hátralevő két évben hol kívánják folytatni tanulmányaikat: az elméleti (gimnázium) vagy a szakközép (szakközépiskola) ágazatban. Azok a tanulók, akik a gimnáziumi igazgatás alá tartozó osztályokban végeztek el a két közös évfolyamot, és a szakközépiskolai ágazatot választották, átmennek a szakközépiskolába, és fordítva. Szakmunkásképző intézetben is folytathatják a tanulmányaikat. A legnagyobb struktúrális változásra a szakközépiskolákban számíthatunk, ugyanis ott teljesen újszerű az, hogy az első két évben az általános képzés a fő feladat, a harmadik-negyedik évben csökkennek a közismereti tárgyak, a szakképzés kerül előtérbe. A második év végén (erre már az idej tanév végén kerül) tantárgyi szintméréseket tervezünk. Magyar irodalomból szóbeli vizsga, az alapműveltség szempontjából lényeges többi tárgyból feladatlapos írásbeli tudásszintmérés lesz. Ez egyben első két évi kísérleteink eredményeit is tükrözi majd.

— Melyek a további elképzelések?

— Az 1981–82-es tanévtől a budapesti Egressy Gábor Ipari Szakközépiskolát — egységes középiskola elnevezéssel — olyan kísérleti iskolává alakítjuk át, ahol a harmadik osztálytól gimnáziumi, szakközépiskolai és rövid szakmunkásképző tanulmányokat egyaránt lehet majd helyben választani. A kísérleti terv szerint egymás után következő évben indítunk kísérleti első osztályokat. Az 1981-es indítási ciklusban mezőgazdasági, egészségügyi, közgazdasági szakirányokra is kiterjesztjük a kísérletet. A feltételekhez mérten egy szakmunkásképző intézetben is indítunk kísérleti első osztályt. Az iskolakísérlet felmenő rendszerben halad, az első négyéves ciklus 1983-ban, az utolsó 1985-ben fejeződik be.

Kísérlet a gyakorlatban

Szegeden, a Radnóti és a Tiszaparti Gimnáziumban valamint a Déri Miksa Ipari Szakközépiskolában indítottak kísérleti osztályokat. Közéleg az első „félidő”, lassan letelik a két év, s választás elé kerülnek a tanulók.

Bánfalvi József, a Radnóti Miklós Gimnázium igazgatója az eddigi tapasztalatokról a következőket mondta:

— Mivel a megszokott gimnáziumi tantárgyak mellé gyakorlati tárgyak is felsorakoztak, így magasabb lett a tanulók heti óraszámja. Bizonyos feszültséget teremt az, hogy a kísérleti osztályllyal párhuzamos gimnáziumi osztályokban heti hat órával kevesebb az óraszám. Egy-egy kísérleti tanulócsoportot indítottunk, az elsőben 34, a másodikban 42

tővel. Tanulóink műszaki ismereteket is szereznek, a gyakorlati tudnivalókat pedig a Déri Miksa Szakközépiskolában sajátítják el. Emellett nyaranta tanműhelyi gyakorlaton vesznek részt. Az új elvárások ellenére a tanulmányi eredmények igen jók. Március végéig választhatnak a diákok, hogy a továbbiakban hol kívánják folytatni tanulmányaikat. Most a szülők, a pedagógusok és a tanulók közös döntése a mérvadó.

A Déri Miksa Ipari Szakközépiskola 87 éves múltja tekintetében Perényi János igazgató is nagy szerepet vállal az egységes középiskolai kísérletben.

— Nagy horderejű változást várunk az új modell általános bevezetésétől. Már most is látom előnyeit, az eddigi tapasztalatok alapján. Feltétlenül kiemelkedik a korábbi modellek közül. Az első két évben a közismereti képzés főképp a gimnáziumi óra- és tanterv alapján történik. Harmad-negyedévben pedig a műszaki ismeretek dominálnak. Pedagógusaink, mérnök-oktatóink nagyobb hatáskörrel dolgozhatnak, ha tizenhat éves korban megfelelő általános műveltséggel rendelkező diákokat taníthatnak a műszaki elméletre és gyakorlatra. Erre a kísérlet segítségével lehetőségünk nyílt, minden elsős és másodikos tanulócsoportunk részese a kísérletnek.

— Milyen orientálódás várható az iskolában?

— Nem lehet az a feladatunk, hogy bebizonyítsuk, hogy nem ebbe az iskolába való egyik vagy másik tanuló. Célunk: megszerzettetni azt a pályát, amire készül a gyerek. Természetesen, nehéz lesz a választás a második év végén, hiszen akkorra kialakulnak az osztályközösségek, barátságok szövődnek. Nem igen akarnak a diákok másik iskolába, új közegbe kerülni. Ennek ellenére 15 százalékosnak mondható az irányultság. Nyolc-tíz fő ipari szakmunkás-bizonyítványt szerez, lesz aki a Tiszaparti gimnáziumba megy át. Iskolán belül pedig a gépészeti szakról a villamosiparira várható orientálódás.

— Milyen változást eredményez a kísérlet az ország szakközépiskoláinak rendszerében?

— Az egybehangzó vélemények alapján mondhatom, hogy az új iskolamodell bevezetésével a jelenleginél jobb lesz a helyzet. Persze, az általános iskoláknál eredményes képzést kell biztosítaniuk. A szakközépiskolák részére az első két évi általános műveltséget adó képzés jelentős. Utána választhatnak a tanulók. A szakközépiskola négy éve után továbbtanulnak, munkába állnak, vagy technikusképzésben vesznek részt, körülbelül egyenlő arányban. Tehát, egy évvel bővítjük a tanulmányi időt, s technikusképzéssel segítjük a szakemberellátást. Akiket pedig nem vesznek fel a felsőoktatási intézményekbe, automatikusan folytathatják tanulmányaikat az ötödik évfolyamon.

A szakközépiskolában tehát pozitívak az eddigi tapasztalatok. Az általános műveltséggel rendelkező diákok hatékonyabban tudják befogadni a műszaki tudományokat. Az anyanyelvi kultúrán is nagyobb a hangsúly, sőt az orosz nyelv mellett angol is tanulhatnak a szakközépiskolások, amit harmadiktól fakultatíve folytathatnak. Rajz- és műalkotással, ének-zenevel is foglalkoznak. A szakközépiskolában 50–60 tagú férfikórus is működik, s ez önmagában is ritka eset. Hát még az, hogy egy éves múltukkal az Éneklő Ifjúság mozgalom keretében induló versenyben ök nyerték az Arany minősítést. Ezek az új lehetőségek a szakközépiskolákban művészeti téren is fontos eredményeket hozhatnak, s ezzel talán megszűnik a régen felszínen levő gimnázium-szakközépiskola megkülönböztetés, kategorizálás.

Az új iskolamodell tehát sok tekintetben hasznos. A kidolgozott kísérleti terv hipotézisei alapján eldől, hogy az új iskolamodell alkalmazható-e a gyakorlatban. Persze, nem törvényszerű, hogy ez a modell a lehető legjobb. Mindenesetre, a gyakorlat bebizonyítja ennek értékességét, hasznosságát, ugyanakkor a hibáira is felhívja a figyelmet.

Az egységes középiskolai oktatás országos bevezetéséről majd a kísérletek értékelése után döntenek.

BORZÁK TIBOR

Vágó Magda képei

Fiatalképzőművész — Vágó Magda — alkotásaiból nyílt kiállítás március 9-én az Ifjúsági Ház Mini Galériájában.

Vágó öntörvényű, elvont képi elemekből építkező szín- és formastruktúráinak, festményeinek célja, hogy elsődlegesen, mint elvont formarendszer kíván hatást gyakorolni a befogadóra. A látvány által kiváltott érzelmi reakció csak a befogadás második szintjén várja el a nézőtől a tudati reflektálást is.

A kiállítás március 28-ig tekinthető meg naponta 14-től 21 óráig.

Számadás a Hámánban

A cím némi magyarázatra szorul. A főiskola Petőfi Sándor kollégiuma közgyűléséről szól ez a tudósítás, annak ellenére, hogy a címben a Hámán Kollégium neve szerepel. A tanárképző főiskola koedukált Petőfi kollégiuma ugyanis a Hámán Kató úton épült, így mindenki csak „Hámán”-nak hívja.

A Petőfi Sándor kollégium é. féltői közgyűlését március 16-án tartotta meg. A meghívott vendégek között jelen volt dr. Vaskor András főigazgató-helyettes, Halászné Hetesi Erzsébet a Teleki kollégium nevelőtanára, Hagymási Edit a Teleki kollégium szervező titkára, valamint Fehérvári Ferencné, a Petőfi Sándor kollégium igazgatója és Nácsa Mária, a kollégium nevelőtanára.

A kollégium munkájáról Ménési Sándor, kollégiumi titkár számolt be. Előjáróban néhány olyan objektív tényezőt említett, amely a kollégium mozgalmi életét az első félévben negatívan befolyásolta: a rendezvényeket, a kiscsoportos foglalkozásokat akadályozta az, hogy a tanuló és a társalgó jóval a félév megkezdése után készült el. Többek közt ennek is következménye lehet, hogy a kollégium tanulmányi átlaga a korábbi évekhez viszonyítva alacsony. A szakmai felkészültséget segítő tényezőnek tekinti a kollégium vezetősége az általános iskolai tanulók korrepetálását, ezért ilyen tevékenységéért két kollégistát jutalmazott is a vezetőség. Az ide-

ológiai és politikai munka terén fontos szerepe van a stúdiónak. A „Hámán Recsegő” elnevezésű stúdió felszerelése az előző félévben gazdagodott, így a stúdiós munka könnyebbé vált. Tente egy alkalommal magazin-szerű műsorral jelentkeztek a stáb, de a hét más napján is szolgáltattak műsort. A kollégium vezetősége februártól folyamatosan rendezett előadásokat, melyeket a főiskolán oktatók — dr. Czuth Béla, dr. Szeffj László, dr. Fehér István — tartottak. A kollégiumi pártaktív — vezetője Szabados Kristóf — feladatának tekinti a jövőben, hogy a párttagságra érett hallgatókkal jobban foglalkozzon, s ezáltal is színvonalasabbá tegye a kollégium politikai nevelőmunkáját. A kulturális tevékenységgel kapcsolatban a titkár elmondta, hogy a kollégisták közül sokan vesznek részt kiállítások, műsoros estek megrendezésében. A kollégiumi sportélet színvonalas, a nem testnevelés szakos hallgatók is élnek a lehetőségekkel és szabadidejüket szívesen töltik a tornateremben.

A titkár beszámolója után az elhangzott kérdésekre válaszoltak az illetékesek, majd magvág-lasztották a kollégiumi bizottság tagjait. A titkár továbbra is Ménési Sándor, a KB tagjai pedig Szabó Mária, Tasi Rózsa, Török Ferenc, Tóth Károly, Tajti Zsuzsa, Mészáros Irén, Emri Gabriella, Faragó Ferenc, Kovács Tibor és Borzák Tibor lettek.

(bé)

Teleki-stúdió

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolának két kollégiuma van. Mindkettőben működik egy-egy önálló stúdió, melyek közül mi most a Teleki Blanka kollégium stúdiójának mindennapos munkájáról szeretnénk beszámolni.

Amilyen nagy a kollégium, olyan kicsi a benne levő stúdió. Tulajdonképpen egy kis helyiség az egész, no persze berendezve a megfelelő technikai eszközökkel. Sőt, most fejeződött be a már régóta várt felújítás, ami nagyban hozzájárult a szoba „lakhatóbbá” tételéhez. Visszatérve a berendezésekre, az sajnos elmarad a többi szegedi felsőoktatási intézmény stúdióinak technikai felszereltségétől. Ráadásul hosszú ideig próbára tették a stúdió idejét az áramszünetek, de a stúdió felújítása során megoldódott ez a probléma.

Szerencsére a munkakedv nincs összhangban az előbb felsorolt negatív jelenségekkel. A hét stúdiós csak hétvégeken nem szórakoztatja a kollégium lakóit. Egyébként, hétfőtől péntekig szól a zéne, peregnak a riportok, vetélkednek a játékoskedvű hallgatók. Naponta egy-másfél óras programot állítanak össze a stúdió munkatársai a kollégistáknak.

SZABADOS-KOVÁCS